

Nr 48

Utlåtande i anledning av väckta motioner om hävande av adoptivförhållande.

Första lagutskottet har behandlat fyra inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen *dels* nr 41 i första kammaren av fru *Lilly Ohlsson m. fl.* (s) samt nr 59 i andra kammaren av fru *Holmqvist m. fl.* (s), *dels ock* nr 172 i första kammaren av fru *Segerstedt Wiberg* (fp) samt nr 210 i andra kammaren av fru *Fraenkel* (fp) och herr *Nyberg* (fp).

I motionerna I: 41 och II: 59, vilka är likalydande, hemställes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en allsidig utredning av frågan huruvida och i så fall i vilken omfattning och under vilka förutsättningar hävande av adoptivförhållande alltjämt bör kunna äga rum enligt svensk rätt efter införandet av s. k. stark adoption.

I motionerna I: 172 och II: 210, vilka är likalydande, hemställes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära översyn av föräldrabalkens bestämmelser om adoptions hävande enligt vad i motionen anförts.

Rörande motionernas närmare innehåll får utskottet hänvisa till de tryckta motionerna II: 59 och I: 172.

Motionerna har remissbehandlats.

Vissa bestämmelser om adoption

Allmänt. År 1958 genomfördes betydelsefulla ändringar i rättsreglerna rörande adoption. Lagstiftningen, som trädde i kraft den 1 juli 1959, innebär, att ett barn genom adoption på ett mera fullständigt sätt än enligt tidigare gällande lag blir inlemmat i adoptantens familj och släkt samtidigt som barnet avskäres från det rättsliga sambandet med sina biologiska anförvanter. Adoptivbarnet äger sålunda arvsrätt ej endast, såsom tidigare, efter adoptanten utan även efter adoptantens skyldemän, och adoptivbarnet ärves av adoptantsidan på samma sätt som ett adoptantens eget barn. I fråga om arvsrätten i förhållande till adoptivbarnets naturliga släkt medför bestämmelserna i huvudsak upphörande av den arvsrättsliga förbindelse, som enligt förutvarande regler bestått mellan adoptivbarnet å ena, samt dess naturliga föräldrar och släktingar å andra sidan. Ändringar i föräldrabalken medförde upphörande av föräldrarnas tidigare subsidiära

underhållsskyldighet gentemot det bortadopterade barnet och likaså avskaffades barnets underhållsskyldighet mot föräldrarna.

Den nya lagstiftningen äger tillämpning på adoptioner, som skett efter den 1 juli 1959. För adoptioner, som tillkommit före den 1 juli 1959, skall i fråga om arvsrätt äldre lag fortfarande gälla och ändringarna i föräldrabalken skall ej äga tillämpning på adoptioner vartill tillstånd givits enligt äldre lag; från sistnämnda regel gäller dock det undantaget, att den nya lagstiftningens avskaffande av adoptivbarnets underhållsskyldighet gentemot de naturliga föräldrarna avser även äldre adoptioner.

För att ge möjlighet att helt tillämpa de nya bestämmelserna även på adoptioner, som ägt rum före den 1 juli 1959, infördes vissa övergångsbestämmelser. Enligt dessa kunde adoptant, där adoption ägt rum enligt äldre lag, inom fem år från den nya lagstiftningens ikraftträdande göra ansökan om att denna skulle vara tillämplig för adoptivförhållandet.

Hävande av adoptivförhållande. Bestämmelserna härom, som återfinns i förädrabalkens 4 kap., överensstämmer i många avseenden med motsvarande stadganden i 1917 års lag om adoption. Frågan om att slopa möjligheterna att häva ett adoptivförhållande berördes icke i samband med 1958 års ändringar.

I 8 §, vars bestämmelser tillkom år 1944, föreskrives att adoptivförhållandet skall hävas om adoptivbarnet visar sig lida av sinnesslöhet, annat svårt själsligt eller kroppsligt lyte eller svårartad sjukdom, som kan antagas härröra från tiden före adoptionen, utan att adoptanten då ägde vetskap därom. Ett villkor är emellertid att adoptanten ansöker om hävande inom fem år från adoptionen. — Vid lagrummets tillkomst uttalade *departementschefen* (prop. 1944: 100 s. 30 f.) följande.

I promemorian har föreslagits, att en adoptant skall ha rätt att få adoptivförhållandet hävt jämväl om det visar sig att adoptivbarnet lider av en svår defekt som fanns redan vid adoptionen utan att adoptanten då ägde vetskap därom. Härmed avses framför allt sådana fall, då ett barn adopterats i späda ålder och sedermera visar sig lida av sinnesslöhet. Enligt vad som vitsordats från sakkunnigt medicinskt håll brukar nämligen en sådan abnormitet, liksom andra medfödda eller tidigt förvärvade defekter, icke giva sig tydligt tillkänna förrän barnet uppnått en något högre ålder.

Det är uppenbart, att starka skäl tala för att adoptivförhållandet under dylika omständigheter skall kunna upplösas. Då adoptanten åtog sig barnet, sänkades utan hans vetskap en grundläggande förutsättning för att adoptionen skulle kunna fylla sitt syfte. Såsom framhållits i promemorian kan det både ur ekonomisk synpunkt och i rent personligt hänseende bliva en alltför tung börda för adoptanten att för framtiden vara bunden vid ett abnormt barn.

Departementschefen anförde även att det för adoptantens egna barn eller andra adoptivbarn självfallet kunde vara skadligt att växa upp tillsammans med ett abnormt adoptivbarn samt vidare att risken för abnor-

mitet kan verka hämmande på lusten att adoptera om det inte finns möjlighet att häva adoptionen.

Enligt 9 § första stycket, vars bestämmelser ej ändrats efter tillkomsten av 1917 års lag, skall adoptivförhållandet hävas efter ansökan av adoptivbarnet, om adoptanten grovt förgått sig mot barnet eller i märklig mån försummar sina plikter mot det eller för ett lastbart eller brottsligt liv och barnets bästa därför påkallar att förhållandet upphör, och vidare om dess upphörande eljest är av väsentlig betydelse för barnet. — *Lagberedningen* uttalade rörande stadgandet följande i sitt förslag till lag om adoption m. m. (1913) s. 69:

Anledning att för barnet yrka adoptivförhållandets hävande har i främsta rummet ansetts föreligga, om i följd av adoptantens uppträdande mot barnet eller dåliga leverne i allmänhet barnets bästa kan anses påkalla att förhållandet upphör. Men även om emot adoptantens uppförande intet är att anmärka, har hävande ansetts böra kunna påkallas, om det eljest är av väsentlig betydelse för barnet att förhållandet upphör. Det kan lätt tänkas, att barnet i något fall kan genom att åter inträda i sin gamla släkt vinna avsevärda ideella eller materiella fördelar, och då bör adoptionen ej vara ett oöverstigligt hinder därför.

I 9 § andra stycket stadgas att adoptanten kan få adoptivförhållandet hävt om adoptivbarnet grovt förgått sig mot adoptanten eller hans närmaste eller barnet för ett lastbart eller brottsligt liv, och det uppenbarligen icke kan fordras att adoptivförhållandet ändock skall bestå. Regeln har överförts från 1917 års lag. Det nämnda villkoret att det uppenbarligen icke kan fordras att adoptivförhållandet ändock skall bestå infördes år 1958. Hävandet blir därigenom beroende även av ett mera allmänt bedömande från domstolens sida.

I 10 § stadgas bl. a. att sedan barnet fyllt 21 år, skall adoptivförhållandet hävas, om adoptanten och adoptivbarnet är ense därom. Regeln har överförts från 1917 års lag.

I 11 § föreskrives bl. a. att om makar har adoptivbarn får adoptivförhållandet ej hävas annat än beträffande båda makarna och i 12 § ges bestämmelser om hävande efter adoptantens död.

Förhållandena efter adoptionens hävande regleras i 13 §, vilken tillkom i samband med 1958 års reform. Om adoptivförhållandet häves, upphör all verkan av adoptionen såvitt angår adoptivbarnets ställning till adoptanten och dennes skyldemän. Om det med hänsyn bl. a. till anledningen till hävandet och barnets ålder föreligger särskilda skäl, kan rätten vid hävandet bestämma, att adoptanten skall bidra till adoptivbarnets underhåll. I förhållande till adoptivbarnets skyldemän medför hävandet i det fall som avses i 10 § (enighet om hävande) ej någon ändring med avseende på underhållsskyldighet eller rätt till arv. I de fall som avses i 8 § (sinnesslöhet hos barnet m. m.), 9 § (adoptanten eller barnet har grovt förgått sig m. m.) och 12 § (adoptanten död) äger rätten efter

skälighetsprövning bestämma om adoptionens verkan skall bestå i förhållande till adoptivbarnets skyldemän vad beträffar underhållsskyldighet och rätt till arv. Är barnet underårigt vid hävandet skall rätten utse vårdnadshavare och förmyndare.

Remissyttrandena

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från justitiekanslern, Svea hovrätt och socialstyrelsen. Tillfälle att avgiva yttrande har därjämte beretts Föreningen Sveriges häradshövdingar, Föreningen Sveriges stadsdomare och Sveriges advokatsamfund.

Justitiekanslern avstyrker motionsyrkandena. Svea hovrätt förklarar sig icke vilja motsätta sig den begärda utredningen, vilken tillstyrks i övriga yttranden.

Justitiekanslern yttrar följande.

Av vad som anföres i motionerna I: 41 och II: 59 framgår, att enligt motionärernas uppfattning adoptivbarns rätt att få adoptivförhållandet hävt bör bibehållas. Motivet härtill är hänsynen till barnets bästa. Däremot anser motionärerna barnets bästa kräva att adoptantens motsvarande rätt upphäves. Även med bibehållande av den möjlighet som nu finns för adoptant att få adoptivförhållandet hävt, torde enligt min mening barnets rätt bli behörigen tillvaratagen. Uppenbarligen tages i praktiken hänsyn särskilt till sådana förhållanden som i motionerna anföres som skäl mot att hävningsmöjligheten behålles. I förhållande till det antal adoptioner, som årligen kommer till stånd, torde de fall där adoption häves på adoptantens begäran vara mycket få. Även i betraktande härav föreligger enligt min mening ett behov av att i vissa situationer kunna få ett adoptivförhållande hävt. Exempel härpå utgör omständigheterna i ett av högsta domstolen nyligen avgjort adoptionsärende (Kungl. Maj:ts beslut nr 363 den 5 april 1967). Vidare kan det heller icke bortses ifrån att ett slopande av möjligheterna för adoptant att få adoptivförhållande hävt skulle kunna verka avhållande på eljest villiga och lämpade personer att antaga adoptivbarn.

Svea hovrätt yttrar följande.

En genomgång av den publicerade domstolsstatistiken (domstolarnas och de exekutiva myndigheternas verksamhet) för åren 1949—1964 ger vid handen, att för hela riket antalet av underrätt avgjorda ärenden angående hävande av adoptivförhållande under denna period utgjorde i medeltal 23 per år. Reglerna om hävande av adoption kan därför icke sägas ha någon större praktisk betydelse. Å andra sidan bör det icke bortses från att hävande i endast den ena partens intresse av ett långvarigt adoptivförhållande stundom kan te sig stötande. Det kan också antagas att — såsom motionärerna närmare utvecklat — redan möjligheten att få en adoption hävd i vissa fall kan ha en ogynnsam inverkan på det personliga förhållandet mellan adoptant och adoptivbarn.

I modern europeisk lagstiftning kan skönjas en tendens att göra adop-

tion oupplöslig eller i vart fall starkt begränsa möjligheterna till hävande. Den engelska lagen om adoption (Adoption Act av år 1958) saknar sålunda regler om hävande, och det antages allmänt i engelsk juridisk doktrin att hävande icke är möjligt. Den franska lagstiftningen medger hävande av adoption i mycket begränsad omfattning. Hävande kan icke under några omständigheter ske förrän barnet fyllt tretton år, och efter en lagändring 1958 kan sådan adoption, som vid sin tillkomst förklarats skola medföra upplösning av banden mellan barnet och dess naturliga släkt, icke hävas så länge barnet är under tjuguettt år. Den år 1939 införda formen av adoption med starka rättsverkningar, légitimation adoptive, som är avsedd för adoption av föräldralösa barn eller barn som övergivits av sina föräldrar, är enligt uttryckligt stadgande oupplöslig. I Förbundsrepubliken Tyskland borttogs genom lagändring 1961 möjligheten för adoptant att påkalla adoption hävande, så länge barnet är minderårigt.

— — —

Hovrätten anser det väl tänkbart att under det halvsekel som förflutit efter tillkomsten av 1917 års lag även i vårt land vunnits sådana erfarenheter av adoptionsinstitutets praktiska tillämpning, att från skilda synpunkter — etiska, sociala och medicinska — en översyn av reglerna om hävande av adoptivförhållande nu kan vara motiverad. Hovrätten vill därför icke motsätta sig, att frågan göres till föremål för utredning, som dock helst bör ske i samarbete med de övriga nordiska länderna. I yttrandet uttalar hovrätten vidare:

Hovrätten anser det icke vara möjligt att närmare ange de olika spörsmål, som förtjänar att övervägas vid en utredning, men vill dock erinra om det samband som föreligger mellan å ena sidan hävningsreglerna samt å andra sidan de förutsättningar, som uppställs för antagande av adoptivbarn, och omfattningen av den prövning, som skall föregå beslut härom. För att möjligheterna till hävande av adoption skall kunna undvaras eller avsevärt inskränkas, kan det sålunda visa sig önskvärt såväl att utforma adoptionsförutsättningarna mera restriktivt som att ge mera detaljerade bestämmelser om utredningen i adoptionsärenden. Eventualiteten att ett borttagande av hävningsbestämmelserna skulle kunna negativt påverka eljest förefintlig villighet att adoptera, torde väl icke heller böra helt förbises i sammanhanget.

Hovrätten vill fästa utskottets uppmärksamhet på ett nyligen av högsta domstolen avgjort mål angående hävande av adoption (Kungl. Maj:ts beslut den 5 april 1967, nr 363). I målet, som gällde hävande jämlikt 4 kap. 9 § andra stycket föräldrabalken, har högsta domstolen ansett övergångsbestämmelserna till lagen den 12 december 1958 om ändring i föräldrabalken böra så förstås, att å adoptivförhållande som tillkommit före ikraftträdandet äldre lag skall tillämpas, där ej sådan förklaring meddelats som sägs i punkt 1 av övergångsbestämmelserna. Enär dylik förklaring icke hade meddelats beträffande det i målet aktuella adoptivförhållandet, har högsta domstolen till grund för sitt avgörande lagt lydelsen av 4 kap. 9 § andra stycket föräldrabalken före 1958 års lagändring. Den praktiska konsekvensen av högsta domstolens ställningstagande i fråga om tillämplig lag torde bli, att i de flesta fall av hävande jämlikt detta lagrum den äldre lydelsen ännu under många år kommer att vara tillämplig.

Socialstyrelsen anför:

Vid den prövning, som föregår varje beslut om tillstånd till adoption, skall vad som är bäst för barnet tillmätas avgörande betydelse. Om adoptivförhållande över huvud taget skall kunna upplösas, bör vid bedömningen av om adoptivförhållandet skall fortbestå eller inte också i sådana fall hänsyn tas enbart till barnets bästa. Gällande regler om hävande är emellertid inte alltid utformade så, att barnets bästa främst skall vara vägledande. Särskilt gäller detta adoptantens möjligheter att få adoptionen hävd. I de fall där adoptanten som grund för sin begäran åberopar att adoptivbarnet lider av svår defekt som fanns redan vid adoptionen utan att adoptanten då ägde vetskap därom (4 kap. 8 § föräldrabalken) och på denna grund får adoptivförhållandet upplöst, sker hävandet uppenbarligen inte utifrån synpunkten av barnets bästa. I praktiken torde antalet på denna grund upplösta adoptivförhållanden vara litet. I framtiden kan emellertid, som motionärerna påpekar, bestämmelsen få större praktisk betydelse allteftersom antalet utländska barn som adopteras i vårt land ökar. Upplöses adoptivförhållandet för ett sådant barn, kan dess ställning här i landet bli i hög grad otrygg. Man torde för övrigt kunna utgå ifrån att de myndigheter i barnens hemländer, som lämnat tillstånd till barnens överförande till Sverige för adoption, förutsatt att barnen därigenom för framtiden helt kommer att tillhöra en svensk familj med samma ställning som deras egna barn. Både principella och praktiska skäl talar därför för att den i föräldrabalken 4:8 intagna hävanderegeln revideras.

Beslut om hävande av adoption på de grunder, som anges i 4 kap. 9 § 2 st. föräldrabalken, d. v. s. att barnet grovt förgått sig mot adoptanten eller hans närmaste eller barnet för ett lastbart eller brottsligt liv, meddelas knappast heller med hänsyn främst till barnets intresse även efter den år 1958 införda begränsningen av adoptivföräldrarnas möjligheter att få adoptionen hävd. I stället har lagrummet utformats på sådant sätt att hänsyn till adoptivföräldrarnas intressen synes komma i första hand. Ett yrkande om hävande i de fall, där det klarlägges att adoptivbarnet missköter sig i de avseenden, om omnämnes i nämnda bestämmelse, torde avvisas endast under särskilda omständigheter även om det är ett intresse för barnet att adoptionen får fortbestå. Socialstyrelsen delar helt den i motionerna framförda uppfattningen att hävande på denna grund kan få olyckliga verkningar för barnet och att enbart möjligheten att få adoptivförhållandet upplöst kan försvåra utsikterna för adoptant/adoptivbarn att reda ut en konfliktsituation dem emellan. Om adoptivbarnet missköter sig, bör istället adoptivföräldrarna och adoptanten erhålla samhällets hjälp och stöd på samma sätt och i de former som barn och föräldrar i allmänhet får i en liknande situation. De nämnda bestämmelserna är sålunda enligt socialstyrelsens mening otillfredsställande i sin utformning och olämpliga till sina verkningar. De bör därför utgå ur lagen.

När adoption häves efter ansökan av barnet eller, efter adoptantens död, föräldrarna, skall grunden för bedömningen alltid vara om adoptivförhållandets upphörande ligger i barnets intresse (4 kap. 9 § 1 st. och 12 § 1 st. föräldrabalken). De invändningar, som här riktats mot vissa av de bestämmelser som reglerar hävande av adoptivförhållandet, gäller sålunda inte dessa fall. Man skulle möjligen kunna hävda, att det allmänt skulle vara till gagn för barn att ett adoptivförhållande är oupplösligt. I praktiken förekommer emellertid fall, där det är ett så väsentligt intresse för

ett barn att få adoptivförhållandet upplöst, att möjligheten härtill fortfarande kan böra finnas. Det sagda gäller främst barn som efter upplösning av adoptivföräldrarnas äktenskap överföres till ett fosterhem eller till vårdnadshavarens nya hem och för vilka kontakten med endera eller båda adoptivföräldrarna helt brutits. I dessa fall kan det ofta vara av stor betydelse för barnet att genom en ny adoption inlemmas i den familj, där det växer upp. Därest adoptivbarnet varit ett »vanligt» barn hade möjligheter till adoption i sådana fall förelegat. Vissa skäl talar därför för att ett adoptivbarn ges samma möjlighet i detta hänseende som andra barn, om det slutgiltigt flyttats till ett nytt hem. Möjligen bör en sådan begränsning och precisering av reglerna övervägas, att hävande bör kunna ske endast för att möjliggöra ett nytt adoptivförhållande som bedömes vara av väsentligt intresse för barnet.

Sammanfattningsvis uttalar socialstyrelsen, att de nuvarande reglerna i föräldrabalken om hävande av adoption ej synes vara lämpligt utformade. Styrelsen tillstyrker därför att frågan om förutsättningarna för hävande av adoption närmare utredes.

Föreningen Sveriges häradshövdingar anför följande.

Att adoptivförhållande häves förekommer enligt sakens natur tämligen sällan. Antalet ärenden angående hävande av adoptivförhållande uppgick sålunda, enligt den officiella rättsstatistiken, för hela riket till några tiotal om året under åren 1955—1964. Antalet ärenden angående antagande av adoptivbarn uppgår däremot genomsnittligen till ett par tusen om året. Ehuru således de fall, då hävning av adoption ifrågakommer, är jämförelsevis fåtaliga framstår det dock — med beaktande av de vittgående konsekvenser en hävning medför, särskilt för barnets del — som synnerligen angeläget att bestämmelserna härutinnan är ändamålsenligt utformade. Att hänsynen till barnets bästa med särskild styrka härvidlag måste göra sig gällande framstår som naturligt och odiskutabelt. Införandet i vår rätt av s. k. stark adoption har uppenbarligen medfört att bandet mellan adoptivbarnet samt adoptanten och dennes anförvanter i avsevärd mån stärkts och rent principiellt ej bör skilja sig från den på blodsband grundade familjesamhörigheten. Såsom i motionerna framhållits torde det också vara påkallat att ägna särskilt beaktande åt det förhållandet att intresset för adoption av utländska barn — icke minst i fråga om barn från avlägsna länder — vuxit och kan antagas än mer komma att öka.

Från nu angivna synpunkter finner häradshövdingföreningen att grundad anledning föreligger att verkställa översyn av de gällande reglerna angående hävande av adoptivförhållande i syfte att närmare undersöka huruvida rätten till hävande av adoption lämpligen kan inskränkas, i vart fall då fråga är om hävande på initiativ av adoptanten.

Häradshövdingföreningen uttalar vidare:

Att gå så långt som till ett fullständigt slopande av hävningsrätten lär knappast ifrågakomma. Det kan nämligen icke bortses från att en dylik ordning skulle kunna — måhända i icke ringa utsträckning — verka dämpande på viljan att antaga adoptivbarn, vilket med hänsyn till de vik-

tiga funktioner adoptionsinstitutet i skilda avseenden fyller skulle vara olyckligt. En noggrann avvägning mellan de intressen, som i förevarande avseende gör sig gällande, måste sålunda ske. Även bortsett från de mera principiella synpunkterna torde det ej vara opåkallat med en översyn av de berörda bestämmelserna i syfte att undersöka huruvida jämkningar eller ändringar av desamma bör komma till stånd. Föreningen vill sålunda härvidlag framhålla att föreningen finner den kritik som riktats mot det i 9 § förekommande uttrycket »ett lastbart eller brottsligt liv» beaktansvärd.

Föreningen Sveriges stadsdomare framhåller i sitt tillstyrkande yttrande bl. a. att frågan om hävande av adoptivförhållande fått en ny och i viss mån annan aspekt sedan det blivit allt vanligare med adoption av barn från avlägsna länder.

I yttrandet från Sveriges advokatsamfund uttalas följande.

De synpunkter som motionärerna framfört är utan tvivel beaktansvärda. Om syftet med en adoption skall vara att skapa samma förhållande mellan adoptivföräldrar och adoptivbarn som mellan andra föräldrar och deras barn, framstår det onekligen som inkonsekvent att tillåta adoptivföräldrar att under vissa förhållanden få adoptionen hävd och sålunda »avsäga sig föräldraskapet». Att sådan »avsägelse» kan strida mot barnets bästa är också ovedersägligt. Vad särskilt angår det fall att adoptivbarnet för ett förkastligt liv, kan det många gånger vara svårt att veta vad som djupast sett är orsaken härtill; måhända kan den vara att söka i en oförståndig uppfostran från adoptivföräldrarnas sida.

Om skäl sålunda kan anföras för en begränsning av möjligheterna att häva ett adoptivförhållande, är styrelsen å andra sidan inte beredd att nu — utan närmare utredning — tillstyrka en lagändring i detta avseende. Den omständigheten att en lagregel har vissa otillfredsställande verkningar utgör inte tillräckligt skäl för ändring av regeln. Först måste undersökas om en sådan ändring skulle medföra andra — måhända än allvarligare — olägenheter. I detta sammanhang vill styrelsen fästa uppmärksamheten på en synpunkt, som inte kommit fram i motionerna, nämligen den att ett avskaffande av — eller i allt fall en inskränkning i — adoptants möjligheter att få adoptionen hävd måhända kan tänkas i alltför hög grad motverka att adoptioner kommer till stånd. Det vore visserligen en fördel, om mindre önskvärda adoptioner härigenom motverkades, men man kan inte a priori vara säker på att effekten av en lagändring skulle begränsa sig till sådana fall. Om ändringen skulle i avsevärd mån inverka på människors vilja att adoptera, skulle detta kunna leda till att många ur alla synpunkter lämpliga adoptioner aldrig bleve genomförda. Det är enligt styrelsens mening inte möjligt att ta ställning för eller emot en lagändring, innan det blivit utrett vilka verkningar ändringen kan tänkas få.

Vad som anförts i motionerna innefattar emellertid goda skäl för en utredning av frågan, och styrelsen tillstyrker därför förslaget om en sådan utredning.

Pågående utredningar

Det utredningsarbete som f. n. bedrivs rörande adoption är inriktat på internationella frågor. Någon omprövning av de svenska adoptionsbestämmelserna synes däremot ej vara under övervägande. Sålunda är Sveriges internationellt familjerättsliga reglering med undantag för de särskilda internordiska bestämmelserna på området föremål för allmän översyn av *familjerättskommittén* (direktiv: se riksdagsberättelsen 1960 s. 43). Vidare är *utredningen rörande internationell adoptionsrätt* (riksdagsber. 1966 s. 76) sysselsatt med en särskild översyn av den internationellrättsliga regleringen rörande adoption. Förhållandena vid adoption av utländska barn samt förutsättningarna för ökat bistånd från samhällets sida i dessa ärenden behandlas av *utredningen om adoption av utländska barn* (riksdagsber. 1965 s. 149). Med sistnämnda utredning avses framför allt att söka komma till rätta med svårigheter av praktisk natur.

Utskottet

I förevarande motioner begäres översyn av föräldrabalkens bestämmelser om hävande av adoptivförhållande. Motionerna uppbäres av omsorg om adoptivbarnens bästa och en önskan att begränsa hävningsmöjligheterna så att samhörigheten mellan adoptant och adoptivbarn stärkes och adoptivförhållandet i större utsträckning än f. n. kommer att likna det naturliga förhållandet mellan föräldrar och barn.

Reglerna om villkoren för hävande av adoption, vilka i huvudsak överförts till föräldrabalken från 1917 års lag om adoption, lämnades i stort sett oförändrade vid den reform, som företogs år 1958 och som innebar att adoptivbarnet på ett mera fullständigt sätt än tidigare, särskilt i arvsrättsligt hänseende, kunde inlemmas i adoptantens familj och släkt samtidigt som barnet avskars från det rättsliga sambandet med sina biologiska anförvanter. Enligt utskottets mening är det från skilda synpunkter — etiska, sociala och medicinska — motiverat att även överse reglerna om hävande av adoptivförhållande och därvid förutsättningslöst undersöka om det är möjligt att i enlighet med motionernas syfte ytterligare stärka banden mellan adoptant och adoptivbarn. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma i vilken form arbetet med översynen bör bedrivas.

I enlighet med det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till förevarande motioner,

a) I: 41 och II: 59 samt

b) I: 172 och II: 210,

i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om översyn i lämpligt sammanhang av bestämmelserna om hävande av adoptivförhållande.

Stockholm den 18 oktober 1967

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Erik Svedberg (s), fröken Mattson (s), herrar Hjorth (s), Ernulf (fp), Svanström (cp), Gösta Jacobsson (h) och fru Lilly Ohlsson (s);

från andra kammaren: fru Gärde Widemar (fp), fru Johansson (s), herr Ekström i Björkvik (s), fru Löfqvist (s), herr Svensson i Vä (cp), fröken Bergegren (s), herrar Keijer (fp) och Oskarson (h).